

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

30. An confessarii, ut Prælati possint mores pœnitentis inquirere? Ex p. 7.
t. r. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

De Correctione Fraternali. Ref. XXVIII. & c. 297

noſtri temporis ante oculos habere, & fortassis ſape continerent ſpiritu ſuum a quibusdam publicis reprehentionibus, in Eccleſiaſticos maxime, & Religioſos, ad quas excitantur ſape numero ſpiritu vanitatis, & ambitionis, aut inuidiæ, & æmulationis, potius quàm ſpiritu Dei, & boni communis pio zelo, cum potius communitatem ſcandalizent, quàm ædificent, populūque diſponant Chriſtianum ad errorem Lutherianorum, qui propter defectus personales Prælatorum Eccleſiam Chriſti Satanæ Synogogam appellant, & ſeipſos ab eius obedientia ſeparant, cum ipſi ſunt animales ſpiritu non habentes. Ita Bañez

RESOL. XXVIII.

An ſi Concionatores corrigant in peccato, peccent mortaliter? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 14.

§. 1. **P**ures Doctores affirmant peccare mortaliter, ſi in peccato corrigunt, quia ſunt actiones, quaſi ſacræ a peccatoribus non exercendæ, ita Caietan. 2. 2. quaſt. 87. art. 1. & pag. 964. art. 6. & in ſumma ibi D. Thom. Sylueſt. verbo *Correctio*, num. 16. loquens de correctione iudiciali.

2. Contrarium omnino eſt dicendum, quia ſupradictæ actiones, nec ſunt annexæ ordinibus ſacris ex inſtitutione Chriſti, nec ſunt ita ſacræ, quin a peccatore effici poſſint. Nulla ergo efficaci ratio eſt obligandi Concionatores, & Iudices gratiam habere, vt peccata publica corrigant. Et ita docet Franciſcus del Caſtillo in 3. ſentent. tom. 2. diſp. 6. de correct. q. 6. n. 3. Suarez de Charit. diſp. 8. ſect. 4. num. 6. Torres in 2. 2. tom. 1. quaſt. 33. art. 5. diſp. 88. dub. 2. Caſtrus Palaus tomo 1. tract. 6. diſp. 3. puncto 7. num. 7. & Villalobos in Summa tomo 2. tractat. 4. diſp. 8. num. 3. vbi ſic ait: *Quando vn peccador, aunque ſea publico, corrige à otro, no pecca, mas ha lo de hazer no riñiendo, ſino rogando, exortandose, a ſi, y al otro, Aſſi lo dicen Soto, y Aragon. La razon es, porque eſto es diſpoſicion para emendarſe el miſmo, y el hermano. Mas ſi la correccion fuſſe riñiendo, eſtuido el en igual peccado, o mayor, pecaria graueamente, como dice Aragon; y parece ſe colige de aquellas palabras: Qui prædicas non furandum, furaris, propter vos blaſphematur nomen Dei intergentes. Lo qual ſe entiendo mas propriamente del Predicador, que ſtendo peccador publico predicaffe, que eſſe peccaria mortalmente. Mas ſi el peccado del Predicador fuere ſecreto, no pecaria, aunque predique, como lo haga con humilitad, y temor, y le incumba de officio, como dicen Soto, y Aragon, contra otros. Laraxanes, porque eſte officio eſtando en derecho natural, no es officio de orden, ni requiere conſagracion, aunque de derecho Canonico, ſe veda que no prediquen los que no fueren Sacerdotes, ita loquitur Villalobos.*

RESOL. XXIX.

An iudices præſertim Eccleſiaſtici in peccato mortali exiſtentes poſſint exercere Correctionem iudicalem in alios? Et an de iudicibus ſecularibus non ſit difficultas? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 17.

§. 1. **D**e iudicibus ſecularibus non eſt difficultas, cum enim eorum actus ſunt omnino proprii, & humani, peculiarem quandam ſanctitatem in miniſtro non exigunt; dubium eſt de iudicibus Eccleſiaſticis & qui ratione dignitatis ſuæ Eccleſiaſticae, alios iudicant. D. Thomas in 4. diſp. 19. quaſt. 2.

art. 2. Paludan. *ibid.* quaſt. 3. art. 3. Sylueſt. *verb. Correctio* quaſt. ult. putant Iudicem Eccleſiaſticum, qui eſt in peccato, non poſſe ſine nouo peccato, actum iudicalem in alium peccatorem exercere. Primum, ex Apoſtolo cap. 1. Epistol. ad Romanos; *In quo enim alium iudicas, te ipſum condemnas.* Vbi loquitur de peccatore, ſe ad iudicandum alium accingente. Deinde, quicumque exercet actum dignitati Eccleſiaſticae annexum in peccato, peccat: actus quippe ille eſt ſacer, & propterea ſanctitatem in miniſtro requirit; aliàs, quantum in ſe erit ponet obicem actui illi ſanctificanti, quod non poſſe eſſe à peccato immune. Verum, contraria ſententia tenenda eſt; tum quia, ſi ita eſſet, vt iudices peccatores peccarent iudicando, ſeu exercendo actum iuſtitie, quilibet peccatores exercendo actum alicuius virtutis ſimiliter peccarent; non enim eſt maior ratio vnius actus, quàm alterius: hoc autem eſt abſurdiſſimum; ſic enim peccator nullum bonum exercere poſſet, & tantum abeſſet, vt ad bona opera excitari deberet, quin imò ab iis deberet deterri, & auocari, non minus quàm à malis operibus, quia exercendo ipſa bona opera, ſuppoſito quòd ſit in peccato, & non peccaret: quod eſt abſurdiſſimum. Deinde, quamuis actus iuſtitiae, ſaltem in Iudice Eccleſiaſtico. ſit actus aliquis ſacer, nõ tamẽ omnes actus ſacri gratiã ſanctificantem in operante, ſeu miniſtro requirunt: v. g. in Concionatore, Subdiacono Epistolam recitante: ſeu etiam Diacono Euangelium, vt fert cõmunis Theologorum ſententia; ſed ad hoc, vt actus aliquis ſacer requirit gratiam in operante, debet eſſe actus ſuapte natura, & non ex diſpoſitione recipientis, ſanctificans: Soli autem actus Sacramentales ſunt eius generis, non autem alij, qui ſanctificant ſolum remote, & ex diſpoſitione recipientis. Ex quibus ad teſtimonium Apoſtoli in contrarium allatum, reſpondeo, tantum velle Apoſtolum, peccatorem; alios iudicando; ſeu condemnando, ſeipſum iudicare, & arguere; ita vt ipſe ſeipſum, per ſuum iudicium reum oſtendat; ad inſtar Concionatoris vicioſi, qui ſua peccata damnat, cum de iis alios reprehendit. Qui prædicas non furandum, furaris, non mœchandum, mœcharis: non adorandum idola & ſacrilegium facis, ſerue nequam ore proprio te iudico. Ad ſecundum reſpondeo, actum iudiciale eſſe annexũ dignitati iurisdictionis, non autẽ ordinis; ſoli autem actus ordinis requirunt gratiam in operante, non autẽ actus iurisdictionis; cuius rei ratio eſt quia actus ordinis ſuapte natura ſanctificant: actus vero merè iurisdictionis non ſanctificant per ſe, ſed tantum per accidens: remote, & diſpoſitiue: Et hæc omnia docet Duuallius in 2. 2. tr. de Charitate, quaſt. 9. art. 4. cui ego addo Lorcan in 2. 2. diſp. 42. n. 13. & Galparum Hurtado diſp. 6. de correct. diſp. 10.

RESOL. XXX.

An Confeſſarij, vt Prælati, poſſint mores penitentium inquirere? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 12.

§. 1. **R**eſpondeo negatiue, quia eorum authoritas in foro exteriori minime viget, ſed tantum in interiori: perquiſitio autem illa eſt quid exterius, vt ſatis conſtat, tum quia non habent authoritatem in inuitum, & renitentem, ſed tantum in eum, qui ſpontaneè ſe illis ſubmittit: at verò Prælati interiori, & exteriori tam in inuitum, quàm in volentẽ, ius & authoritatem habent; quòd ſit, vt etiam ſi Prælati inquirere in vitam aliorum teneantur, non tamen propterea ipſi Confeſſarij tenebuntur, imò hoc eſt illis omnino illicitum, quia ſic dicerentur exploratores, & velle non tantum per os ipſius penitentis, ſed ab aliis reſcire ſtatũ illius;

82

RESOL. XXVIII. & c. 297

Pro Concionatore in Ref. prægrita, & pro Subdiacono, & Diacono in tom. 2. tr. 5. Ref. 118. & late in tom. 1. tr. 2. Ref. 5. §. penul. & vit.

illius, eoque modo de eius fidelitate, in confessione dubitare viderentur, quod aliquo pacto exofam confessionem redderet: debent quidem in confessione suos penitentes monere, & corrigere, non tam fraternè, quàm iudicialiter, sed occasione suarum monitionum, ex iis, quæ in confessione sibi declarantur, debent arripere, non autem aliunde investigare. Et ita docet Duallius in 2. tractat. de Charit. quest. 9. artic. 4.

RESOL. XXXI.

An si quis, v. g. videat Clericum ex obliuione inuincibili omittere officium, vel aliquem comedere carnes in die ieiunii &c. teneatur illos monere? Ex part. 9. tractat. 8. & Mis. 3. Resolut. 48. §. 1. tantum.

Sup. hoc in fra in Ref. 68. & signa ter §. Dixi. & in §. 1. à lin. 4. & seqq.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tanquam probabilem admittit doctissimus Pater Ouiedo in parr. 2. D. Thoma tract. 5. contr. 2. punct. 3. num. 29. & 30. vbi sic ait: Difficilius est definire, an priuata persona teneatur depellere ignorantiam inuincibilem ab alio, quando ex illa facit opus, quod ignorantia seclusa, peccatum esset, etiamsi hic, & nunc ratione ignorantia excusetur. De hac re Doctores agunt in materia de correctione fraterna, & omnes allerunt non teneri priuatam personam monere sic facientem opus peccaminosum, à quo excusatur ratione ignorantia, quando talis monitio non speratur fore utilis. Si tamen utilis speretur, distinguunt Doctores, aut opus factum ex ignorantia est contra ius naturale diuinum, vel contra ius posituum. Quando est contra naturale, vel diuinum, fatentur omnes per se loquendo, teneri personam priuatam monere sic errantem. Quando verò est contra ius posituum humanum, vt non comedere carnes die Veneris, recitare horas cononicas, aut alia huiusmodi, Authores diuisi sunt. Tannerus 2. 2. disput. 2. quest. 5. dub. 4. num. 77. docet hanc admonitionem esse faciendam, quando speratur fore vtile. Suar. 2. 2. disput. 8. de precept. corrept. docet quemlibet teneri in hoc casu depellere ignorantiam alienam non precepto correctionis, sed dandi consilium, vel doctrinam. Mihi tamen valde probabile est hominem, qui aduertit, Clericum ex obliuione inuincibili omittere horas vespertinas, aut alium comedentem carnes in die Veneris absque aliorum scandalo; non teneri illum monere. Ratio est, quia ad hoc non tenetur precepto correctionis, quia alter non labitur. Nec alio precepto, cum illæ actiones ex se male non sint; & malitia, quam haberent ex oppositione ad leges humanas, excusatur qui eas exercet ratione ignorantia. Nec leges humanæ positivæ tanti momenti sunt, vt omnes teneamur aliis eas in memoriam reuocare, quoties ex earum ignorantia, aut obliuione naturali imminet materialis illarum transgressio: Hucusque Pater Ouiedo, qui citat Villalobos, & Azorium; cum quibus subdit priuatam personam teneri ad ignorantiam prædictam ab alio remouendam, quando cederet in damnum tertij, vel ex ea oriretur scandalum. Vide etiam circa præsentem quæstionem Coninch. disput. 28. dub. 4. num. 43.

RESOL. XXXII.

An Parentes, Domini, & Mariti teneantur fratri ad correctionem? Ex part. 7. tractat. 3. Resol. 31.

§. 1. **D**e hac quæstione cursum supra aliquid dictum est; nunc igitur aliter cum Henrico de Mendoza vol. 2. disp. 162. sect. 2. §. 10. quod parentes tenentur corrigere filios, & ceteros eius familia speciali quidem titulo, hæc doctrina non eget probatione. Heli enim interit derepente, qui filios suos non deterruit à peccato, quo populum à crebro præcipit, vt sciatis domibus præisse, & filios habere honestos: imò tenetur aliquo supplicio parentem no eos in officio tenere. Prima ratio est ab exemplorum temporalium, de quibus Patres tenentur prouidere filiis titulo speciali, eoque prætere debent ceteris personis priuatis: ergo eadem ratione tenentur illis prouidere in rebus spiritualibus, eoque ceteris præferre. Secunda ratio est: quia filij ob coniunctionem cum parentibus, non censentur distincti, & pro sanguinis coniunctione proximiori, aut remotiori tenemur omnes strictiori lege, quam alieni: quod ipsæ feræ commonstrant. Tertio quia ad parentes spectat filios bonis moribus imbueri: ergo & peccato deterrere.

2. Et ideo Villalobos in summa tom. 2. tract. 4. difficult. 6. num. 5. sic ait. [Los maridos respeto de las mugeres; y los padres respeto de los hijos; y los señores respeto de los criados, aunque no tienen tanta obligacion a la correccion, como los Prelados que tienen el gouierno espiritual, tienen la mayor, que los demas, como consta de S. Augustino, y ha se de aduertir, que estos no pueden en sus inferiores hacer correccion judicial aunque bien pueden castigarlos moderadamente, y dice Aragon. que no tiene obligacion el amo, de echar al criado de casa, para apartarlo de la mancha, sino fuesse por razon del escandalo, o para quitarle la comida el dia del ayuno, porque no le quiebre, o echarle de casa porque no ayuna, sino solo esta obligado à corregirlos. Mas yo no voy como si el moço y la moça estan amancebados, y lo sabe el amo, se pueda excusar de echar el uno de casa pudiendo: pero en lo demas, bien me parece que no tendra obligacion de echarle de casa, porque esta amancebado con una de suera. Ita ille.

RESOL. XXXIII.

An priuatus teneatur vitam suam emendare, vt possit peccatum corrigere, quando ob peccatum iniquum efficitur ad correctionem?
Et an saltem ob correctionem fraternam in casu extremae necessitatis non solum Prælati, sed etiam priuati sint obligati penitere? Ex part. 6. tractat. 1. Ref. 16,

§. 1. **A**D hoc dubium ita respondet Coninch. Char. disput. 28. dub. 7. num. 132. & seq. Priuatus cui non incumbit specialiter aliorum cura, vivens in peccatis, si alium suo malo exemplo non pertraxit ad peccatum, communiter non obligatur singulari precepto charitatis erga proximum vitam suam emendare, vt hunc peccantem possit corrigere. Ita Bañez 2. 2. quest. 33. art. 6. in dub. concl. 1. citans Sotum, Lorca vbi dem disput. 4. num. 12. Baldel. quest. 33. art. 5. concl. 3.

2. Probatur quia quando alterum meo exemplo, vel authoritate non induxi ad peccandum, tunc non mihi, sed ipsius malitiæ imputandum est, si noluit emendare nisi ego me emendem; nec enim tenetur quouis modo alterius emendationem procurare, sed sufficit, quod mediis ordinariis vtatur, cum ad emendationem adhortando, quando hoc oportunitum est.